

4. Verkkokerros

- sovelluskerros
  - ‘asiakas’
- kuljetuskerros
  - ‘end-to-end’
- **verkkokerros**
  - ‘**deliver packets given to it by its customers**’
- siirtoyhteyskerros
- peruskerros

2/10/2004

1

4.1 Verkkokerros toimittaa

kuljetuskerroksen paketit lähettäjän koneelta vastaanottajan koneelle

- Pakettien reititys = mitä reittiä kuljetetaan
  - **Reititysalgoritmin** avulla selvitetään reitit
  - **Reitittimiä/kytkimiä**, jotka nopeasti ohjaavat paketin sisääntuloportista oikeaan ulosmenoporttiin
    - Tarvitaan tieto siitä, minne porttiin paketti ohjataan
- Piirikytkentäisissä ja virtuaalipiiriverkoissa yhteydenmuodostus (call setup);
  - ei Internetissä

2/10/2004

2

-
- Yksikäsitteiset osoitteet verkon koneille
    - Verkkojen verkossa globaaliosoite
  - Kuljetus hyvin heterogeenisten verkkojen läpi?
    - eri teknologiat, eri protokollat, eri omistajat
    - Internetissä yhteinen verkkoprotokolla, jota kaikkien on käytettävä

2/10/2004

3

connection-oriented $\Leftrightarrow$ connectionless

-
- **yhteydetön (Internet, 30 vuoden kokemus)**
    - aliverkot ovat luonnostaan epäluotettavia
      - tehtävä: bittien kuljetus
      - operaatiot: send packet, receive packet
      - virheen tarkistus, vuonvalvonta isäntäkoneille
  - **yhteydellinen (puhelin 100 vuoden kokemus)**
    - muodostetaan yhteys, neuvotellaan parametrit (palvelunlaatu (QOS), kustannus)
    - kaksisuuntainen kuljetus, paketit järjestyksessä
    - vuonvalvonta, virhevalvonta

2/10/2004

4

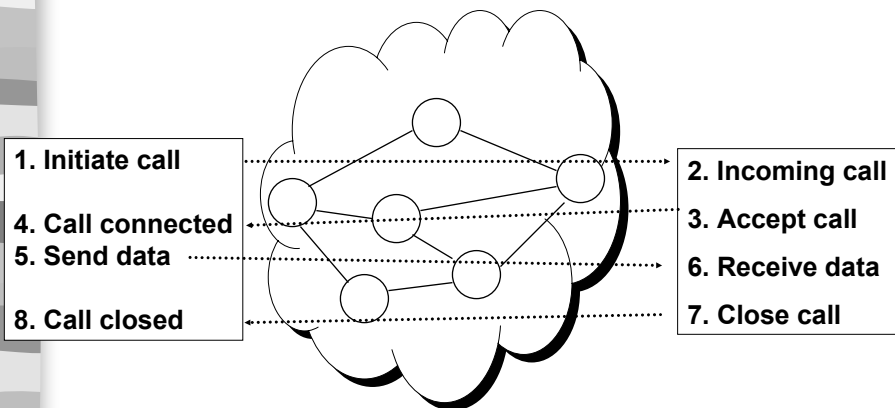
Datasähke ⇔ virtuaaliipiiri

- Pakettikytkentäinen verkko voidaan toteuttaa kahdella tavalla
  - datasähkeverkko
    - jokainen paketti käsitellään ja reititetään erikseen
    - pakettien järjestys voi muuttua
  - virtuaaliipiiriverkko ~ piirikytkentä
    - signallointiprotokolla
      - ensin yhteyden (virtuaaliipiirin) muodostus
      - sitten pakettien lähettäminen yhteyttä pitkin
      - lopuksi yhteyden purku
    - atm, X.25

2/10/2004

5

Virtuaaliipiiri = yhteydellinen palvelu

2/10/2004

6

4.2. Reititys

- (hajautettu) päätöksenteko reitistä
  - yhteydellinen: alussa
  - yhteydetön: jatkuvasti
- jatkuvaa muutosta verkossa
  - rikkoutuvat komponentit, muuttuva topologia, kuormitus vaihtelee
- ristiriitaisia vaatimuksia reititykselle
  - optimaalisuus /reiluus (fairness)
- reitityksen suorituskyky
  - mean packet delay, network throughput

2/10/2004

7

Reititysalgoritmi

- Päättää, mikä reitti valitaan
  - Pyrkii löytämään mahdollisimman hyvän reitin ('pienin kustannus') lähdekoneelta kohdekoneelle eli tarkemmin **lähdereitittimeltä kohdereitittimelle**
- Globaali vai hajautettu reititysalgoritmi
  - Laskennassa käytössä täydellinen tieto koko verkosta
  - Millään solmulla ei ole tietoa koko verkon tilasta
- Dynaaminen vai staattinen reititysalgoritmi
  - Dynaaminen huomaa verkon muutokset ja muuttaa reititystä
  - Staattinen reititys muuttuu hyvin harvoin
- Kuormituksen huomioon ottava vai ei

2/10/2004 • Nykyalgoritmit eivät ota kuormitusta huomioon

8

Tulvitus (flooding), (Kurose-Ross: broadcast)

- **saapunut paketti lähetetään kaikkiin muihin ulosmenoihin paitsi siihen mistä tuli**
  - => verkko täyttyy pian paketeista
- **eri tapoja tulvituksen lopettamiseen**
  - käsitellään harjoituksissa
- **käyttö**
  - tietyissä erityistilanteissa tilanteissa hyödyllinen
    - käsitellään harjoituksissa

2/10/2004

9

Internetin reititys algoritmit

- **linkktilareititys** (link state routing)
  - Dijkstran algoritmi
  - edellyttää täydellistä tietoa koko verkosta
- **etäisyysvektoreititys** (vector state routing)
  - Iteratiivinen, asynkroninen ja hajautettu

2/10/2004

10

Dijkstran algoritmi

- 'lyhyin' reitti yhdestä solmusta muihin
  - $A \rightarrow \{\text{muut solmut}\}$
- kaariin liittyy kustannus
  - kapasiteetti (bps)
  - viive: hyppyjä, aikaa
  - raha
  - virhetodennäköisyys

2/10/2004

11

Merkintöjä ja alustuksia

- $D(v)$ = tähän asti tutkituista reiteistä lähtösolmusta A solmuun v halvin kustannus **eli lyhyin pituus**
- $c(i,j)$ = kaaren (i,j) kustannus (≥ 0). Jos solmun i ja j välillä ei ole kaarta, $c(i,j)$ on ääretön
- Aluksi kaikille solmuille v $D(v) = c(A,v)$
  - A :han kaarella yhdistetyille = kaaren kustannus
  - Muille ääretön

2/10/2004

12

Algoritmi: kun lähtösolmu on solmu 1

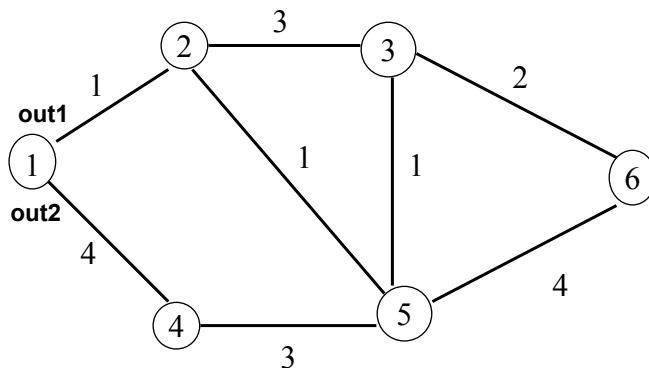
1. $N := \{1\}$; $D(1) := 0$; $D(j) := c(j,1)$ ($j > 1$);
2. while vielä N:ään kuulumattomia solmuja do
3. etsi solmu w , joka ei vielä ole joukossa N ja jonka $D(w)$ on pienin N:ään kuulumattomista solmuista
4. $N := N \cup \{w\}$
5. kaikille muille N:ään kuulumattomille solmuille v $D(v) := \min\{D(v), D(w) + c(w,v)\}$
6. end while
7. end

2/10/2004

13

Esimerkki

- Tarkastellaan esimerkkinä verkkoa

2/10/2004

14

1. $N = \{1\}$; $D(1) := 0$; $D(2) := 1$;
 $D(3) := \text{ääretön}$, $D(4) := 4$;
 $D(5) := \text{ääretön}$, $D(6) := \text{ääretön}$

3. pienin $D(v)$ on solmulla 2 (=1)

4. $N = \{1, 2\}$

5. $D(3) := 1 + 3 = 4$, $D(4) = 4$, $D(5) := 1 + 1 = 2$,
 $D(6) = \text{ääretön}$

3. pienin $D(v)$ on nyt solmulla 5 (=2)

2/10/2004

15

4. $N = \{1, 2, 5\}$

5. $D(3) := 1 + 2 = 3$, $D(4) := 4$, $D(6) := 4 + 2 = 6$

3. pienin $D(v)$ solmulla 3 (=3)

4. $N = \{1, 2, 3, 5\}$

5. $D(4) := 4$, $D(6) := 2 + 3 = 5$;

3. Pienin $D(v)$ solmulla 4 (=4)

4. $N = \{1, 2, 3, 4, 5\}$

5. $D(6) := 5$

4. $N = \{1, 2, 3, 4, 5, 6\}$

2/10/2004

16

Löydetyt reitit ja kustannukset

- 1-> 2 :1
- 1-> 2->5->3: 3
- 1-> 4: 4
- 1->2->5: 2
- 1->2->5->3->6: 5

Solmu	linkki	kustann.
2	1	1
3	1	3
4	2	4
5	1	2
6	1	5

Solmulle 1

2/10/2004

17

Reititystaulu

- Kukin reititin pitää kirjaa reittitiedoista
  - minne paketti seuraavaksi lähetetään

Kohde	minne lähetetään
Abc	reititin D, ulosmeno 2
...	.....
Xyz	reititin T, ulosmeno 3

- reitittimien tietojen hankinta ja ylläpito?
  - erityisen nopeasti muuttuvassa hyvin isossa verkossa!

2/10/2004

18

Reititystietojen keruu

- kukin reititin kerää ‘kustannustietoja’ omasta ympäristöstään
  - esim. viiveet naapurireitittimiin
- ja vaihtaa tietoja muiden reitittimien kanssa
  - tai lähettää tiedot reitittimelle, joka keskitetysti laskee parhaat reitit
- kukin laskee esim. Dijkstran algoritmilla parhaat reitit koko verkosta
  - tai saa tarvitsemansa reititystiedot ne laskeneelta

2/10/2004

19

Linkkitilareititys (Link State Routing)

■ reitittimen tehtävät

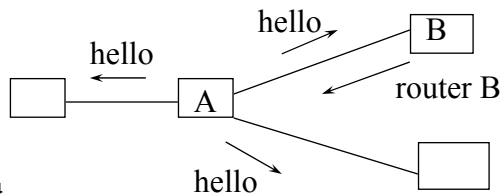
- selvitettävä naapurit ja niiden osoitteet
- mitattava etäisyys / kustannus naapureihin
- koottava tietopaketti ko. tiedoista
- lähetettävä tietopaketti kaikille reitittimille
- laskettava lyhin reitti kaikkiin muihin reitittimiin esim. Dijkstran algoritmilla

2/10/2004

20

Naapurien löytäminen

- reititin lähettää jokaiseen kaksipisteyhteyteen HELLO-paketin
- linjan toisessa päässä oleva reititin vastaa ja lähettää nimensä
  - router ID
  - **nimien oltava yksikäsitteisiä koko verkossa**

2/10/2004

21

Etäisyyden mittaaminen

- kaikille naapureille ECHO-paketti
  - vastaanottajan palautettava paketti välittömästi
- => kiertoviive (round-trip-time)
  - dynaaminen etäisyysmitta
- pitäisikö ottaa kuormitus huomioon?
  - » kello käynnistetään , kun paketti viedään jonoon
  - » kello käynnistetään, kun paketti lähtee
  - kuormitus mukana kuvaa todellista tilannetta
  - jos kuormitus mukana => reititys muuttua kuormitusta => reititys suosii huonoa reittiä

2/10/2004

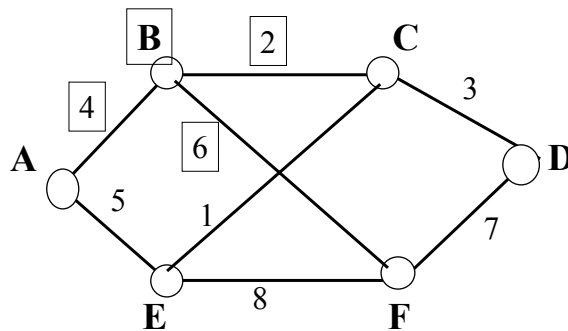
22

Tietopakettin kokoaminen

- muodostus
  - tietyin aikavälein
  - kun muutoksia havaittu
- sisältö
  - reitittimen tunnus
  - paketin järjestysnumero
  - paketin ikä
  - 'etäisyydet' kuhunkin reitittimen naapuriin
    - Erilaisia etäisyyksimittoja => eri reittejä eri liikenteelle

2/10/2004

23

B	
seq	
age	
A	4
C	2
F	6

**B:n generoima
tietopaketti**

2/10/2004

24

Tietopakettien jakelu

- käytetään tulvitusta (n. 10 minuutin välein)
  - pidetään kirjaa jo nähdyistä paketeista
    - reititin A, paketti 145
      - => reititin tulvittaa paketin korkeintaan kerran
  - paketissa elinaikalaskuri (age, time-to-live)
    - väärät ja vanhentuneet tiedot katoavat aikanaan, vaikka reititin itse olisikin vikaantunut
- tietopaketit kuitataan ja tarvittaessa lähetetään uudelleen
  - linjavirheiden takia
- autentikointi paketteja vaihdettaessa

2/10/2004

25

Reittitaulun laskeminen

- kukin reititin laskee omat reittitaulunsa
- kaikki tarvittava tieto on saatu tietopakettien avulla
  - kukin linkki molempiin suuntiin
- laskeminen Dijkstran algoritmilla
  - lyhyin reitti kuhunkin muuhun reitittimeen
  - isoissa verkoissa voi olla muisti- ja laskenta-aikaongelmia

2/10/2004

26

ongelmia

- väärin toimiva reititin
  - kertoo väärää tietoa
  - ei välitä tietopaketteja
  - väärentää tietopaketteja
  - laskee reitit väärin
- isossa verkossa aina joku toimii väärin
  - tavoitteena rajata ongelmat pienelle alueelle

2/10/2004

27

Käyttö

- paljon käytetty nykyisissä verkoissa
  - Internetin **OSPF**-protokolla
  - ISO:n IS-IS -protokolla

2/10/2004

28

Etäisyysvektorireititys (distance vector)

- Arpanetin alkuperäinen reititysalgoritmi
  - vieläkin käytössä Internetissä useassa protokollassa: RIP; BGP, Novell IPX, ISO IDR
- kullakin reitittimellä etäisyystaulu = reititystaulu
  - kullekin verkon reitittimelle
    - ulosmenolinja
    - aika/etäisyys kohteeseen
      - hyppyjen lkm
      - arvioitu viive
      - jononpituus
      - jokin mitattavissa oleva 'kustannus'

2/10/2004

29

reititystaulun ylläpito

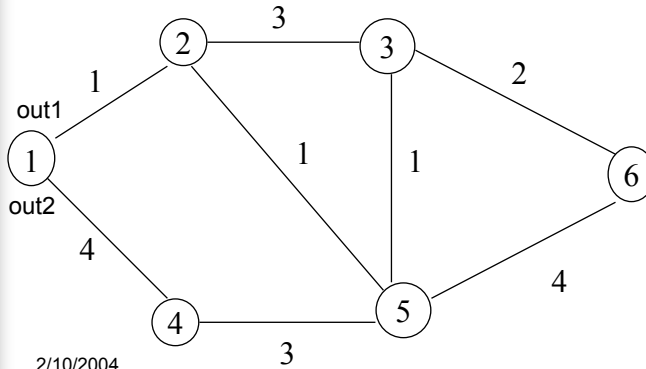
- tietojen vaihto naapurireitittimien kanssa
  - tietyin aikavälein
  - tilan vaihtuessa
- lasketaan uudet reititaulut ('etäisyystaulut')
  - 'kustannus' naapuriin (*tietää/arvioi itse*) + naapurin ilmoittama 'kustannus' kohteeseen
  - kullekin solmulle valitaan pienimmän 'kustannuksen' reitti

2/10/2004

30

Esimerkki

■ Tarkastellaan esimerkkinä verkkoa

2/10/2004

31

Solmun 3 etäisyystaulun päivitys

nämä tiedot naapureilta

	3	2	5	6	uusi 3
1	-	1			=> 4 (2)
2	3		1		=> 2 (5)
4	-		3		=> 4 (5)
5	1	1		4	=> 1 (5)
6	2		4		=> 2 (6)

2/10/2004

32

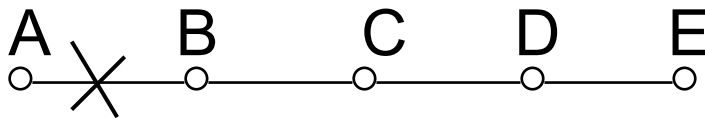
Ongelma: tietojen muuttumisnopeus

- tietojen muuttamiseen kuluu aikaa
- reagoi melko **nopeasti hyviin uutisiin**
  - uusi nopea reitti löytynyt/linkki jälleen pystyssä
  - tieto etenee joka vaihdossa yhden hypyn
- reagoi **hitaasti huonoihin uutisiin**
  - linkki nurin => etäisyys ääretön
  - joka vaihdossa 'paras arvio' huononee yhdellä
  - **count - to - infinity** -ongelma

2/10/2004

33

Hyvät uutiset etenevät nopeasti:

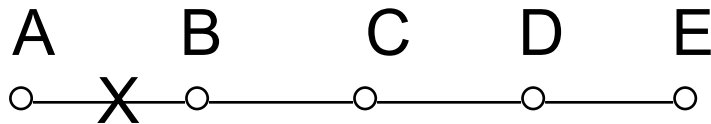
Aluksi yhteys A:han on poikki ja sitten linkki AB toimii taas:

	B	C	D	E
Etäisyys A:han	ääretön	ääretön	ääretön	ääretön
	1	ääretön	ääretön	ääretön
	1	2	ääretön	ääretön
	1	2	3	ääretön
	1	2	3	4

2/10/2004

34

Huonot uutiset etenevät hitaasti:

Toimiva linkki katkeaa välillä AB:

Etäisyys
A:han

	B	C	D	E
1	1	2	3	4
3	3	2	3	4
3	3	4	3	4
5	5	4	5	4
5	5	6	5	6
7	7	6	7	6
7	7	8	7	8

2/10/2004

35

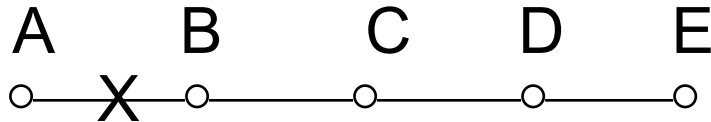
‘Split horizon with poisoned reverse’

- ratkaisu ‘count -to-infinity’-ongelmaan
  - reititystietoja vaihdettaessa
    - ilmoitetaan etäisyys reitittimeen X äärettömäksi sille naapurille, jonka kautta tämä reitti kulkee
    - muille kerrotaan oikea etäisyys
  - tieto etenee yhden hypyn joka vaihdolla!

2/10/2004

36

Huonot uutiset etenevät hitaasti:

Toimiva linkki katkeaa välillä AB:

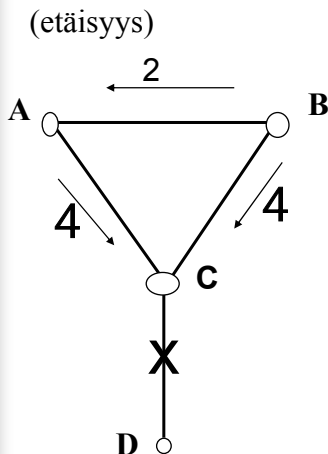
Etäisyys
A:han

	B (← 4)	C (← 4)	D (← 4)	E
1		2	3	4
4		4	3	4
4		4	4	4
4		4	4	4

2/10/2004

37

Ratkaisu ei toimi aina!

2/10/2004

Linkki CD katkeaa, A ja B ilmoittavat C:lle, ettei D:hen pääse (etäisyys ääretön)

C päättelee (oikein), että D:tä ei voi saavuttaa

Mutta A kuulee B:ltä, että sillä on etäisyys 2 D:hen => A:n oma etäisyys D:hen := 3 ja tämä reitti ei kulje C:n kautta! => kerrotaan C:lle.

38

Hierarkkinen reititys

- reitityksen skaalautuvuus
    - isossa verkossa runsaasti reitittimiä
(Internet: miljoonia)
      - reititystaulut suuria
      - reittien laskeminen raskasta
      - tietopaketit kuluttavat linjakapasiteettia
  - hallinta-autonomia => autonominen järjestelmä AS
    - organisaatio päättää omista asioistaan
      - myös reitityksestä
- 2/10/2004 – oma sisäinen reititystapa

39

Reitityshierarkia

- Ylimmällä tasolla AS
  - sama reititys AS:n sisällä
    - tehokkuus tärkeää
  - reititys AS:ien välillä
    - 'poliittinen asia'
- AS:n sisällä alueita
  - jaetaan reitittimet ryhmiin (alueet, regions)
  - kukin reititin tuntee kaikki alueensa sisällä
  - tietää mikä reititin hoitaa liikenteen muihin alueisiin

2/10/2004

40

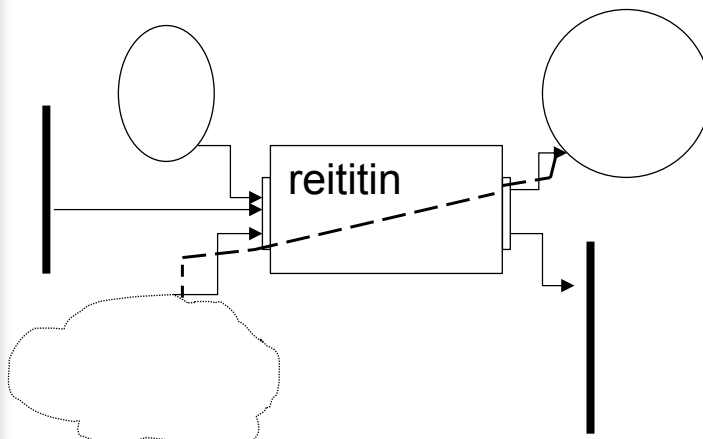
Hierarkkisen reitityksen ongelmat

- reitin pituus kasvaa
  - aina ei voida käyttää optimaalista reittiä
  - yleensä siedettävä
- hierarkiatasojen määrä
  - suorituskyky
  - hallinto

2/10/2004

41

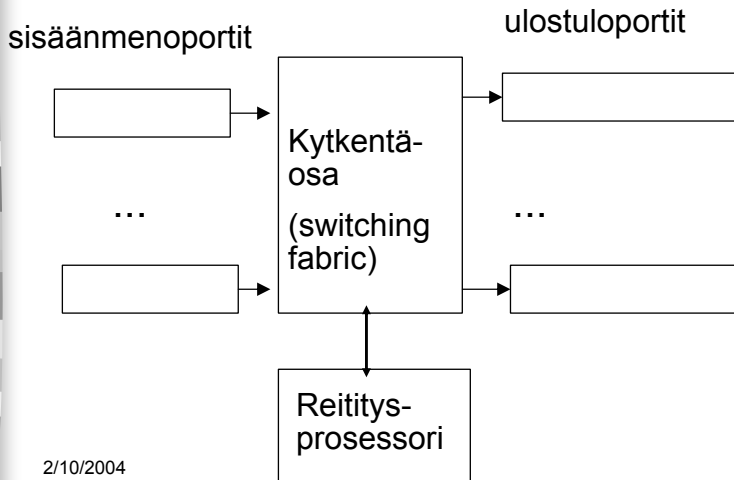
4.3. Reititin (Router)

2/10/2004

42

Reitittimen rakenne

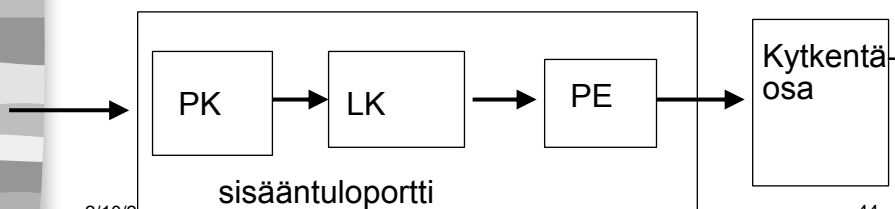

2/10/2004

43

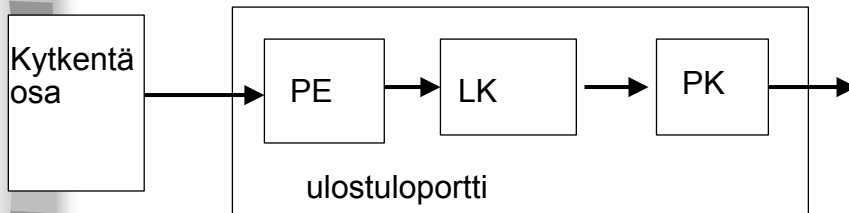
■ Portit

- **peruskerroksen toiminnot (PK)**
  - fyysisen siirtoyhteyden pää
- **linkkikerroksen toiminnot (LK)**
  - virhetarkistukset, vuonvalvonta,
- MAC-kerroksen toiminnot
- **pakettien edelleenohjaaminen (PE)**
  - datapaketit kytkentäverkoston kautta oikeaan ulostuloporttiin
  - valvontapakettit (RIP, OSPF) reititysprosessorille

2/10/2004

44

Vastaavasti kukin ulostuloportti tallettaa sen kautta eteenpäin lähtevät paketit ja suorittaa niille linkkikerroksen ja peruserroksen vaatimat toimenpiteet.

Käytännössä useita portteja on yhdistetty yhdeksi **linjakortiksi** (line card) reitittimen sisällä.

2/10/2004

45

Reititysprosessori

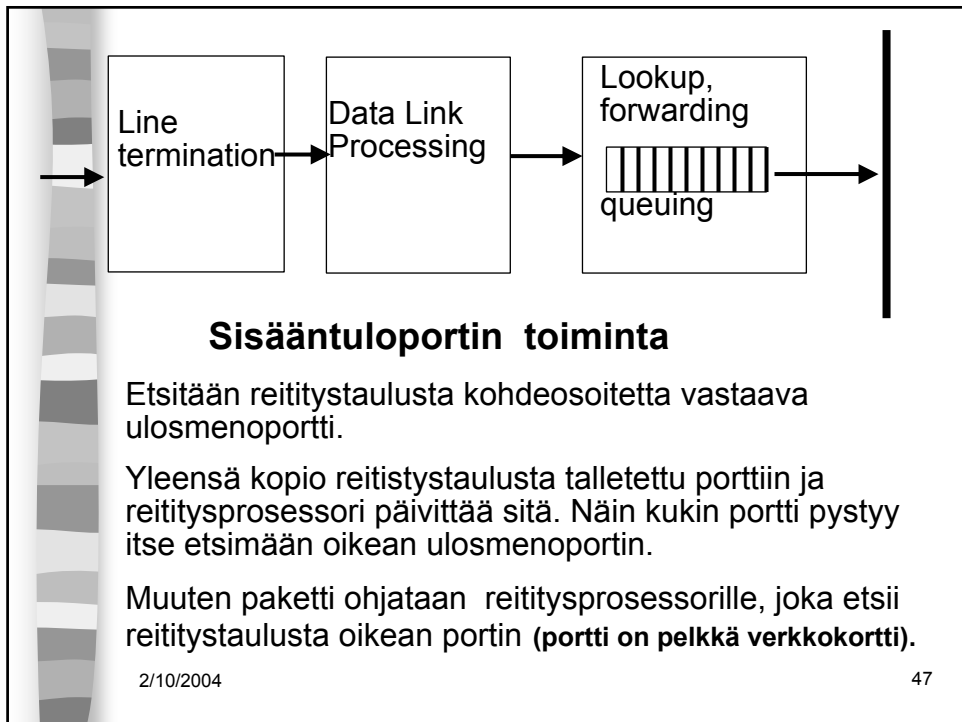
- suorittaa reititysprotokollaa
  - RIP, OSPF, BGP, ..
- päivittää reititystauluja
- hallinta- ja ylläpitotoimintoja

KytKentäosa

- yhdistää paketin sisääntuloportit ulostuloportteihin
  - paketti siirtyy oikeaan verkkoon
- täysin reitittimen sisällä

2/10/2004

46

-
- Runkolinjareitittimiltä vaaditaan hyvin suuria nopeuksia
    - miljoonia hakuja sekunnissa
    - pitäisi pystyä toimimaan linjan nopeudella
      - OC48-linkki => 2.5 Gbps
      - jos paketin koko 256 tavua => noin miljoona hakuja sekunnissa
  - erilaisia tekniikoita
    - talletetaan reititaulun alkioit puurakenteina
- 2/10/2004 48

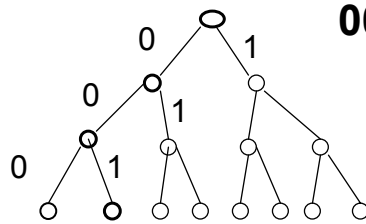
Osoitteen

1. bitti

2. bitti

3. bitti

jne

Kun $n = 32$ ei ole tarpeeksi nopea nykyisiin runkoreitittimiin!

- content addressable memory (CAM)
- välimuistin käyttö

2/10/2004

49

KytKentäosa

■ KytKentä muistin kautta

- portit tavallisia käyttöjärjestelmän I/O-laitteita
- keskeytys ilmoittaa paketin saapumisesta
- CPU kopioi paketin sisääntuloportista muistiin
- CPU tutkii osoitteen ja reitistystaulusta etsii vastaavan ulosmenoportin
- CPU kopioi paketin muistista tähän ulosmenoporttiin
- muistin saant nopeus rajoittaa toimintaa

■ nykyiset reitittimet

- käyttävät linjakortin omia prosessoreita

• Memory shared multiprocessors

2/10/2004

50

■ KytKentä väylän kautta

- sisääntuloportit siirtävät paketin väylän kautta suoraan oikeaan ulosmenoporttiin
- vain yksi paketti kerrallaan voi kulkea väylässä
- jos väylä on varattu, paketti joutuu odottamaan
- väylän nopeus rajoittaa kytkentänopeutta
  - Gbps nopeudet riittävät LANeille ja yritysverkoilla

2/10/2004

51

■ KytKentä kytkentäverkon kautta

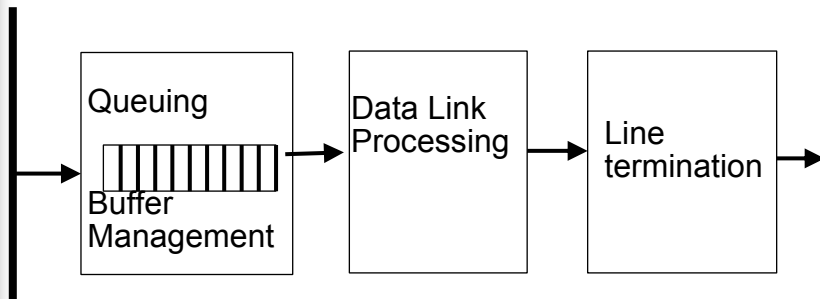
- ristikkäinkytkin (crossbar switch)
- $2N$ väylää, jotka yhdistävät N sisääntuloporttia N :ään ulosmenoporttiin
- voivat tukkeutua => odotusta sisäänmenoportissa
  - Cisco 12000: 64 Gbps

2/10/2004

52

Ulosmenoportit

Ulosmenoportti lähettää paketin taas seuraavaan verkkoon

2/10/2004

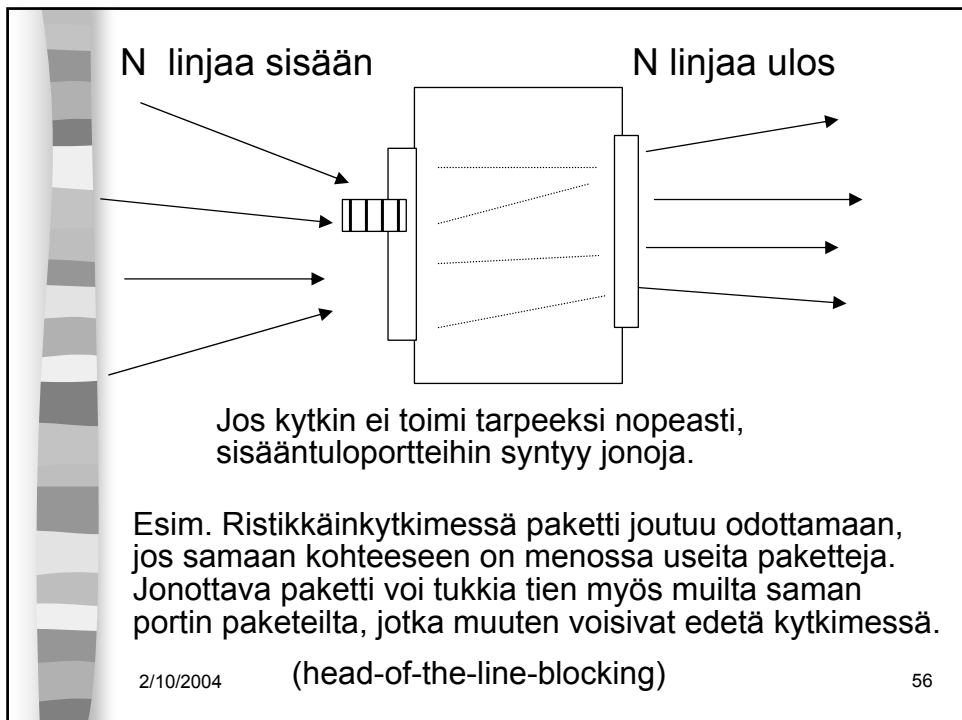
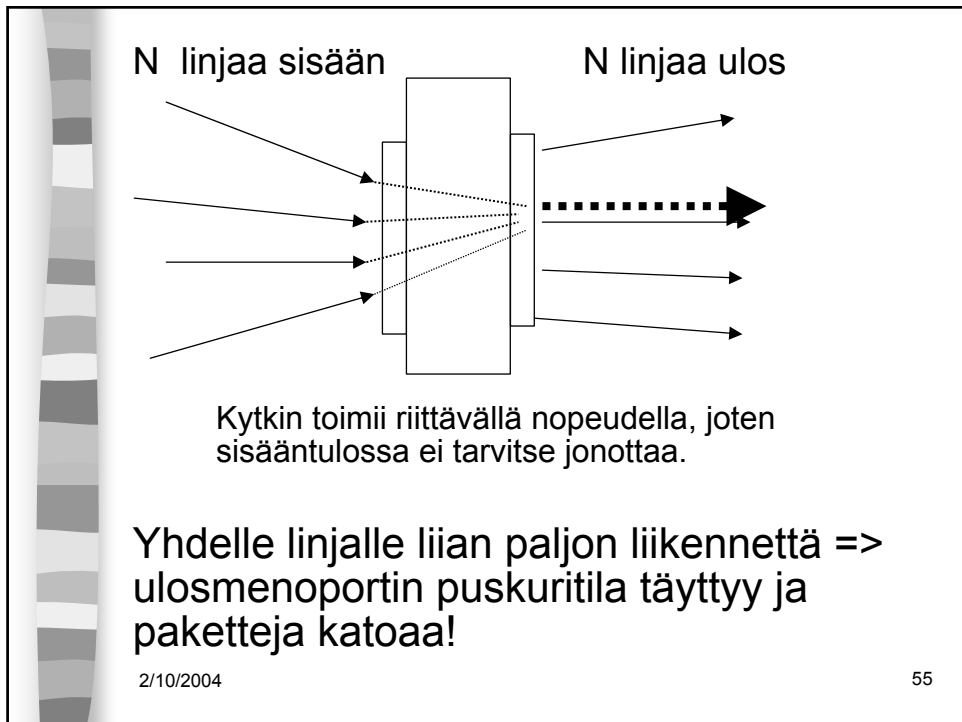
53

Jonotus reitittimessä

- Sekä sisäänmeno- että ulostuloporttiin voi syntyä jonoa
  - näissä jonoissa reititin voi kadottaa paketteja, kun puskuritila ei enää riitä
  - se kummassa jonossa paketit katoavat, riippuu kytkimen ja linjan nopeuden suhteista
  - jonoa voi syntyä myös, koska useasta lähteestä pyritään samaan kohteeseen

2/10/2004

54

4.4. Internetworking

- verkot erilaisia: nyt (ja aina?)
  - palvelu: yhteydellinen / yhteydetön
  - osoittaminen: yksitasoinen /hierarkkinen
  - monilähetys/yleislähetys
  - paketin koko
  - toiminnot :
    - palvelulaatu (qos) , virheiden käsittely, vuonvalvonta, ruuhkanvalvonta, turvaus ja laskutus
  - protokolla

2/10/2004

57

-
- ongelmana on erilaisten toiminnallisuuden yhteensopivuus
    - luotettavuus
    - ruuhkan valvonta
    - kuittaukset
    - toimitusaikatakuut

2/10/2004

58

Yhteydettömien verkkojen yhdistäminen

- verkkokerroksen protokollien oltava (lähes) samoja
- osoittaminen
  - IP: 32-bittinen osoite
  - OSI: puhelinnumeron kaltainen osoite
  - osoitteiden yhteensovittaminen?
  - globaaliosoiteavaruus? standardi?

2/10/2004

59

Pakettien paloittelu (fragmentation)

- kaikissa verkoissa paketilla jokin maksimikoko
  - laitteisto (TDM-viipaleen pituus)
  - käyttöjärjestelmä (käytetty puskurinkoko)
  - protokolla (pituuskentän bittien lukumäärä)
  - standardinmukaisuus
  - virheistä johtuvan uudelleenlähetyksen vähentäminen
  - tasapuolisuuden tavoite
- 48 tavua (atm) => 65515 tavua (IP)

2/10/2004

60

Liian iso paketti verkkoon

- liian iso paketti paloitellaan yhdyskäytävässä
- missä paketti kootaan?
  - samassa verkossa, missä paloiteltiin
    - kaikki paketit ohjattava samaan yhdyskäytävään
    - jatkuvaa pilkkomista ja kokoamista!
  - vasta määränpäässä
    - pieni pakettikoko => lisää yleisrasitetta
    - kaikkien solmujen kyettävä kokoamaan paketteja

2/10/2004

61

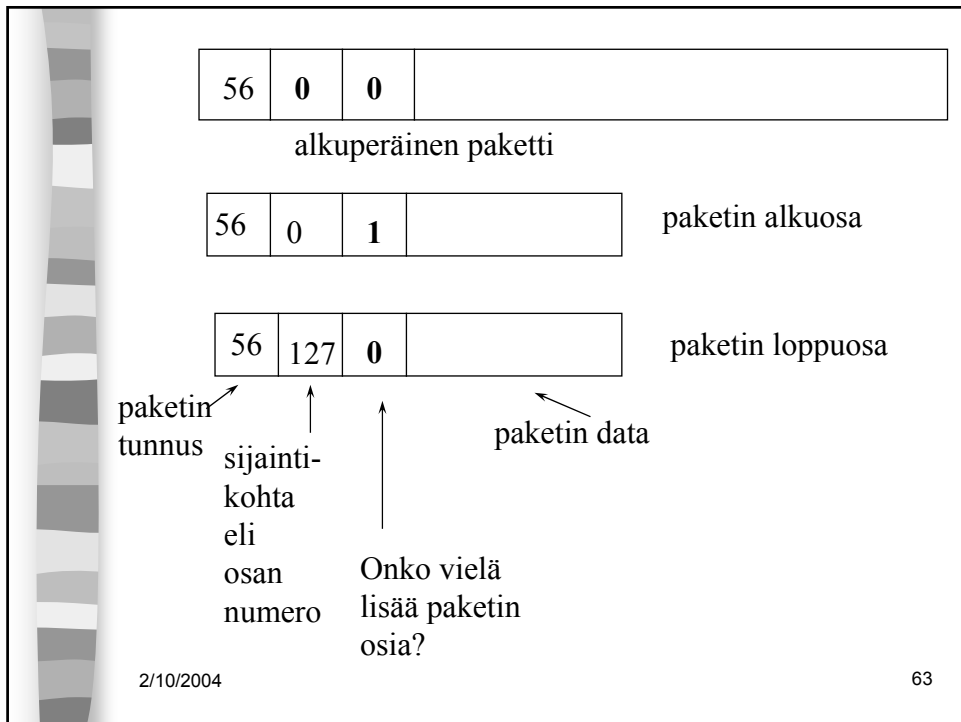

Pakettien kokoaminen

- edellyttää palojen 'numerointia'
  - on tiedettävä, minkä paketin mikä osa on kyseessä
- kaikissa paloissa alkuperäisen paketin tunniste + sijainti paketissa
  - sijainti: pakettiin kuuluvan ensimmäisen tavun sijainti alkuperäisessä paketissa
- lisäksi tieto, onko pala paketin viimeinen
  - tai tiedettävä paketin pituus

2/10/2004

62

4.5. Internetin verkkokerros

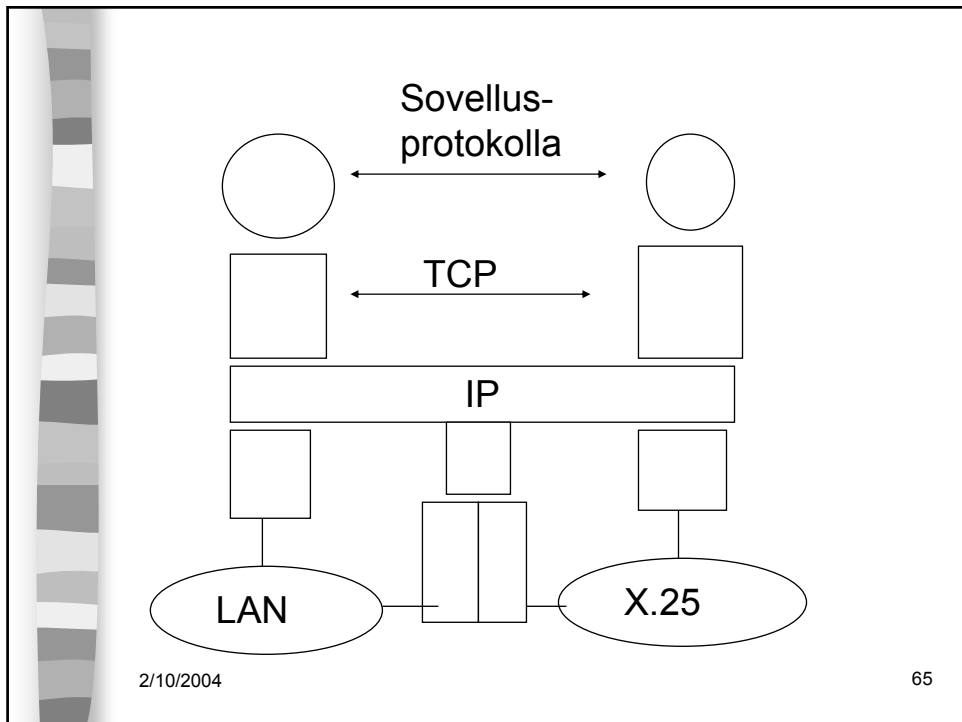
■ Internet

- on kokoelma ‘itsenäisiä’ aliverkkoja eli autonomisia järjestelmiä (AS, Autonomous Subsystem)
- joita yhdistää runkolinjat

■ IP-protokolla

- verkkotason protokolla, joka pitää Internetin koossa
- tavoite: kuljettaa paketti (datasähke, **datagram**) lähteestä kohteeseen yli kaikkien välissä olevien erilaisten verkkojen

IP kuljettaa lähdekoneelta kohdekoneelle

- Tässä tehtävässä tarpeen:
  - Osoitteet (lähettäjä, vastaanottaja)
  - Tieto kuljetuserroksen protokollasta
  - Liian ison datasähkeen paloittelu
  - ‘Eksyneiden’ pakettien hävittäminen (time-to-live)
  - Tarkistukset (checksum)
- Hyviä (?) lisäominaisuuksia
  - kuljetuspalvelun eriyttäminen (type of service) erityyppisille sovelluksille
  - lisäpiirteitä: lähdereititys (= lähettäjä määrää reitin), tieto kuljetusta reitistä,

IP-protokolla

■ IP-datasähke

- otsake
- dataosa

■ otsake

- 20 tavun kiinteä osa
  - tunnistetiedot, pituustiedot, tarkistusbitit (-summa)
  - osoitteet, minkä kuljetusprotokollan sanoma
  - liian pitkän paketin paloittelu ja kokoaminen
  - erilaisen palvelun tarjoaminen eri sovelluksille
- vaihtelevan mittainen valinnainen osuus
  - lisäoptioita

2/10/2004

67

versio	otsak. pituus	TOS	datasähkeen pituus	
Tunniste			Flag	Siirtymä
Elinaika	protokolla	otsakkeen tarkistussumma		
Lähettäjän IP-osoite				
Vastaanottajan IP-osoite				
Optiot (jos on käytössä)				
data				

2/10/2004

IPv4 - datasähke

68

IP-otsakkeen kentät

■ Versio IPv4 (IPv6)

■ IHL

- otsakkeen pituus vähintään viisi 32 bitin sanaa (20-60 tavua)

■ type of service (8 bittiä)

- kertoo halutun palvelun
  - nopeus, luotettavuus, kapasiteetti
  - ääni <-> tiedostonsiirto
- yleensä ei käytössä (käytössä uusissa Cisco-reitittimissä)

2/10/2004

69

Type of service -bitit:

– **presedence-kenttä** (3 bittiä)

- sanoman **prioriteetti** 0-7
  - 0 normaali
  - 7 verkon valvontapaketti

– **D-bitti, T-bitti, R-bitti**

- mikä on tärkeää yhteydessä
  - D: viive (Delay),
  - T: läpimeno (Throughput)
  - R: luotettavuus (Reliability)

– lisäksi vielä **2 käyttämätöntä bittiä**

2/10/2004

70

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

■ Datagram length

- koko datasähkeen pituus
- maksimi 65535 tavua
  - maksimipituus vielä riittävä, mutta tulevaisuuden nopeille verkoille jo ongelma
- yleensä koko 576 -1500 tavua

■ Identification

- datasähkeen numero
- kaikissa saman datasähkeen osissa sama tunnus

2/10/2004

71

IP-otsakkeen kentät jatkuvat: liput

■ DF- bitti (Don't fragment)

- kieltää paloittelun
- esim. jos vastaanottaja ei kykene kokoamaan datasähkettä

■ MF-bitti (More fragments)

- ilmoittaa, onko datasähkeen viimeinen osio vai tulee vielä lisää

■ Lisäksi yksi käyttämätön bitti

2/10/2004

72

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

■ Fragment offset

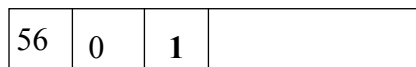
- osion paikka datasähkeessä
- osioiden oltava 8 tavun monikertoja (paitsi viimeisen)
- 13 bittiä => korkeintaan 8192 osiota yhdessä datasähkeessä

2/10/2004

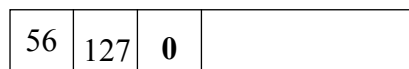
73

alkuperäinen paketti

paketin alkuosa

paketin loppuosa

↑
paketin tunnus

↑
sijainti-kohta eli osan numero

↑
Onko vielä lisää paketin osia?

←
paketin data

2/10/2004

74

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

■ Time to live

- rajoittaa paketin elinaikaa
- maksimi 255 sekuntia
- vähenee
  - joka hypyllä reitittimestä toiseen
  - myös odottaessaan reitittimessä (ei yleensä)
  - paketti hävitetään, kun laskuri menee nolliille

■ Protocol

- mille kuljetuskerrokselle kuuluu
  - esim. TCP- tai UDP-siirtoon kuuluva

2/10/2004

75

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

■ Header checksum

- tarkistussumma lasketaan vain otsakkeelle
- 16-bitin sanat lasketaan yhteen yhden komplementin aritmetiikalla
- laskettava uudestaan joka reitittimessä

■ Source address, Destination address

- kohteen ja lähettäjän osoitteet muodossa
    - verkon numero ja isäntäkoneen numero
- = IP-osoite

2/10/2004

76

IP-otsakkeen kentät jatkuvat

■ Options

- vaihtelevan mittaisia
  - 1. tavu kertoo option koodin
  - voi seurata pituuskenttä
  - datakenttiä
  - täytettä jotta 4 tavun monikertoja
- käytössä 5 optiota
  - mutta reitittimet eivät välttämättä näitä ymmärrä

2/10/2004

77

Optiot

- **Security**
  - datasähkeen luottamuksellisuus ja salassapidettävyys
- **Strict source routing**
  - datasähkeen kuljettava tarkalleen annettua reittiä
- **Loose source routing**
  - kuljettava ainakin annettujen reitittimien kautta
- **Record route**
  - reitin varrella olevat reitittimet liittävät tunnuksensa
- **Timestamp**
  - tunnuksen lisäksi liitettävä myös aikaleima

2/10/2004

78

4.5. IP-osoitteet

- jokaisella verkon isäntäkoneella ja reitittimellä on oma yksikäsitteinen osoite muotoa
  - verkon numero
  - isäntäkoneen (liitäntäkortin) numero
- osoite on 32-bittinen
  - osoitteen luokasta riippuen bitit jaetaan verkon numeroon ja isäntäkoneen numeroon eri tavoin
- osoitteet palvelun tarjoajille jakaa ICANN
(The Internet Corporation for Assigned Names and Numbers)
  - nämä puolestaan jakavat muille

2/10/2004

79

■ osoitteet merkitään yleensä desimaalimuodossa

- kukin osoitteen neljästä tavusta kirjoitetaan desimaalilukuna (0-255)
- luvut erotetaan pisteellä
- esim.
  - heksadesimaaliosoite C0 29 06 14 on 192.41.6.20
eli C0 => 192, 29 => 41, 06 => 6, 14 => 20
- pienin osoite on 0.0.0.0 ja suurin 255.255.255.255

2/10/2004

80

	0	8	16	24	31
A:	0	verkko-os.	koneosoite		
B:	10	verkko-osoite	koneosoite		
C:	110	verkko-osoite	koneos.		
D:	1110	monilähetysoite			
E:	11110	varattu tulevaan käyttöön			

IP-osoitteiden muodot

(alkuperäinen luokallinen osoitus)

2/10/2004

81

IP-osoitteiden luokat

- A-luokka hyvin isoille verkoille
  - 7 bittiä verkko-osoitteeseen, 24 bittiä isäntäkoneille
  - **126 verkkoa, 16 miljoonaa konetta/verkko**
- B-luokka keskikokoisille verkoille
  - 14 bittiä verkoille, 16 bittiä koneille
  - **16382 verkkoa, 65528 konetta/verkko**
- C-luokka pienille verkoille
  - 21 bittiä verkoille, 8 bittiä verkon koneille
  - **noin 2 miljoonaa verkkoa, 254 konetta/verkko**

2/10/2004

82

Osoiteluokkien ongelmia

- verkon kasvu => ongelmia
  - C-luokan verkossa max 256 osoitetta
    - liian vähän useimmille yrityksille => tarvitsevat B-luokan osoitteen tai monta C-luokan verkko-osoitetta
  - B-luokan verkkoja liian vähän (max 16382) ja niissä liian paljon osoitteita (max 65536)
    - 100000 verkkoa jo 1996!
    - useassa B-verkossa alle 50 konetta
- => B-luokan osoitteita tuhlaantuu ja osoitteista pulaa

2/10/2004

83

■ reititystaulujen koon kasvaminen

- reitittimien tunnettava kaikki verkot
- => laskennan monimutkaisuus,
- => tietojenvaihto vie paljon resursseja

2/10/2004

84

CIDR (Classless InterDomain Routing)

- verkko-osa voi olla minkä tahansa kokoinen (ei vain 8,16,24 bittiä)
  - a.b.c.d/x, jossa x ilmoittaa verkko-osan bittien lukumäärän
  - esim. yritykselle, jolla 2000 konetta varataan $2048 = 2^{11}$ koneosoitetta, jolloin verkko-osaa varten jää 21 bittiä
    - » C-luokan verkkoja
  - yritys voi itse vielä jakaa koneosoitteen 11 bittiä aliverkko-osoitteeksi ja koneosoitteeksi

2/10/2004

85

CIDR-idea jatkuu

- jaetaan osoitteet neljään osaan, kukin osa varataan yhdelle maanosalle (Eurooppa, Pohjois-Amerikka, Etelä-Amerikka, Aasia+Pasific)
  - kullekin noin 32 miljoonaa osoitetta
  - 320 miljoonaa jää vielä varastoon
- reititetään myös maanosien mukaan
  - osoitteet: 194.0.0.0 - 195.255.255.255 Eurooppaan
- => pienemmät reititystaulut

2/10/2004

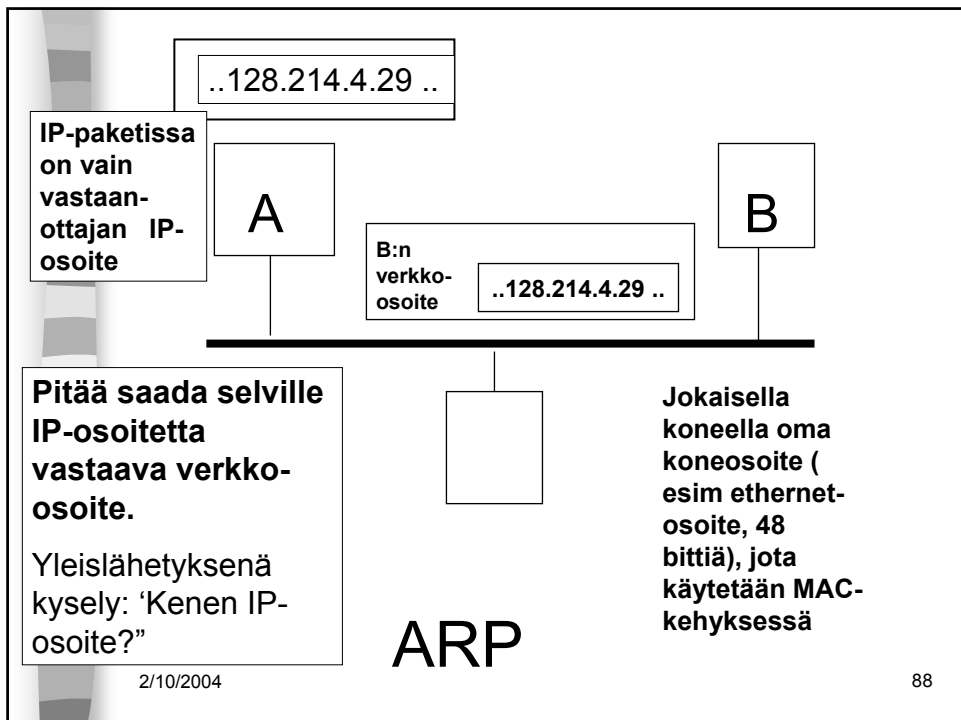
86

Muita Internet-verkkokerroksen protokollia

- Näitä käsitellään Tietoliikenne II –kurssilla:
  - ICMP (Internet Control Message Protocol)
    - reitittimien ja isäntäkoneiden kommunikointiin esim. virhetilanteissa
  - Reititysprotokollat:
    - RIP (Routing Information Protocol): etäisyysvektoreititys
    - OSPF (Open Shortest Path First): linkkigareititys
    - BGP (Border Gateway Protocol): eri AS:ien välinen reititysprotokolla
  - IPv6
    - uudempi versio IP-protokollasta
- DHCP (Dynamic Host Configuration Protocol)
  - Automaattinen IP (mm)-osoitteiden allokointi koneille + muuta konfigurointia

2/10/2004

87

2/10/2004

88

DHCP

- mm. dynaaminen IP-osoitteiden jakelu niitä tarvitseville koneille
  - kone lähettää yleislähetyksenä kyselyn DHCP DISCOVER
  - DHCP-välittäjäagentti lähettää paketin DHCP-palvelimelle, jonka IP osoitteen tietää
  - Osoite voi olla voimassa vain rajallisen ajan, jonka jälkeen uudistettava

2/10/2004

89

Verkkokerros

- reititys
  - staattinen/dynaaminen, tulvitus
  - reititystaulu; Dijkstra
  - etäisyysvektorireititys, linkkitilareititys, hierarkinen reititys
  - reititin
- IPv4
  - IP-kehys (datagrammi)
    - Paloittelu, elinaika, protokollakenttä
  - IP-osoite

2/10/2004

90

